TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. rugsėjo 13 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Socialinės apsaugos sistemų taikymas – Darbuotojai migrantai – Taikytinų teisės aktų nustatymas – Reglamentas (EEB) Nr. 1408/71 – 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis – Asmuo, kuris paprastai dirba pagal darbo sutartį dviejų arba daugiau valstybių narių teritorijose – Asmuo, įdarbintas vienoje valstybėje narėje ir dirbantis pagal darbo sutartį kitos valstybės narės teritorijoje per trijų mėnesių nemokamas atostogas“

Byloje C-569/15

dėl *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) 2015 m. spalio 30 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2015 m. lapkričio 5 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

X

prieš

Staatssecretaris van Financiën

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen (pranešėjas), teisėjai M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan ir D. Šváby,

generalinis advokatas M. Szpunar,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2016 m. gruodžio 14 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. Bulterman ir M. Noort,

– Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek ir J. Vláčíl,

– Europos Komisijos, atstovaujamos M. van Beek ir D. Martin,

susipažinęs su 2017 m. kovo 8 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: olandų.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 (OL L 28, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 3) ir iš dalies pakeisto 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 592/2008 (OL L 177, 2008, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 222) (toliau – Reglamentas Nr. 1408/71), 13 straipsnio 2 dalies a punkto ir 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunkčio išaiškinimo.

2 Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant X ir *Staatssecretaris van Financiën* (valstybės finansų sekretorius, Nyderlandai) ginčą dėl pastarojo nurodymo sumokėti pajamų mokestį ir socialinio draudimo įmokas.

Teisinis pagrindas

3 Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnis išdėstytas taip:

„Šiame reglamente:

a) pagal darbo sutartį dirbantis asmuo arba savarankiškai dirbantis asmuo atitinkamai reiškia:
   i) bet kurį asmenį, apdraustą privalomu arba neprivalomu nuolatiniu draudimu nuo vieno ar daugiau draudiminių įvykių, kuriuos apima pagal darbo sutartį dirbančių asmenų arba savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos sistemos arba valstybės tarnautojų speciali sistema;

<…>“

4 Šio reglamento 13 straipsnyje nustatyta:

„1. Laikantis 14c ir 14f straipsnių, asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai. Tokie teisės aktai nustatomi remiantis šios antraštinės dalies nuostatomis.

2. Laikantis 14–17 straipsnių:

a) vienos valstybės narės teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikomi tos valstybės teisės aktai, net jeigu jis gyvena kitos valstybės narės teritorijoje arba įmonės, kurioje jis dirba, buveinė juridiškai įregistruota ar veiklos vieta arba jį nusamdęs asmuo yra kitos valstybės narės teritorijoje;

<…>“

5 Minėto reglamento 14 straipsnyje nustatyta:

„13 straipsnio 2 dalies a punktas taikomas laikantis šių išimčių ir sąlygų:

<…>

2) [Paprastai] [d]viejų ar daugiau valstybių narių teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui teisės aktai taikomi taip:

<…>

b) asmeniui, kitam negu nurodytas punkte a, taikomi:
   i) valstybės narės, kurios teritorijoje jis gyvena, teisės aktai, jeigu jis dirba iš dalies toje teritorijoje arba jeigu jis susijęs su keliomis įmonėmis ar keliais darbdaviais [dirba kelioms įmonėms ar keliems darbdaviams], kurių veiklos vieta yra įvairių valstybių narių teritorijoje;

<…>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

6 Nuo 2006 m. kovo 1 d. X, Nyderlandų pilietis, gyvena Nyderlanduose ir dirba šioje valstybėje narėje įsteigtam darbdaviui.

7 X su savo darbdaviu susitarė, kad nuo 2008 m. gruodžio mėnesio iki 2009 m. vasario mėnesio pabaigos jis išeis trijų mėnesių nemokamų atostogų. 2008 m. lapkričio 1 d. laiške jo darbdavys nustatė sutarties sąlygas, taikytinas jų darbo santykiams per šį atostogų laikotarpį. Be kita ko, buvo nurodyta, kad darbo sutartis toliau galios per šias atostogas ir kad 2009 m. kovo 1 d. X grįš į savo įprastas pareigas.

8 Nuo 2008 m. gruodžio iki 2009 m. vasario mėnesio X buvo Austrijoje, kur dirbo slidinėjimo instruktoriumi kitam darbdaviui, įsteigtam šioje valstybėje narėje.

9 Vėlesniais metais X nebeėmė nemokamų atostogų. Tačiau iš informacijos, kurią Nyderlandų mokesčių administratorius gavo iš Austrijos tarnybų, matyti, kad 2010 m. suinteresuotasis asmuo du kartus kaip darbuotojas užregistruotas Austrijos socialinio draudimo sistemoje. Tas pats pasakytina apie 2011–2013 m.: tuomet jis vieną kartą per metus užregistruotas šioje sistemoje maždaug vienos arba dviejų savaičių laikotarpiui.

10 X ir valstybės finansų sekretoriaus ginčas susijęs su pajamų mokesčio ir socialinio draudimo įmokų apskaičiavimu už 2009 m. Visų pirma ginčas susijęs su tuo, ar 2009 m. sausio ir vasario mėnesiais X buvo apdraustas privalomuoju Nyderlandų socialiniu draudimu ir todėl turėjo mokėti įmokas.

11 *Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden* (Arnhemo Leuvardeno apeliacinis teismas, Nyderlandai), išnagrinėjęs apeliacinį skundą, pateiktą dėl *Rechtbank Gelderland* (Gelderlando apylinkės teismas, Nyderlandai) sprendimo, konstatavo, kad X ir jo Nyderlanduose įsteigto darbdavio darbo santykiai tęsėsi nemokamų atostogų laikotarpiu ir kad 2009 m. sausio ir vasario mėnesiais taip pat taikomi Nyderlandų teisės aktai.

12 X pateikė kasacinį skundą dėl šio sprendimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

13 Šiomis aplinkybėmis *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento Nr. 1408/71 II antraštinę dalį reikia aiškinti taip, kad Nyderlanduose gyvenantis darbuotojas, kuris paprastai dirba Nyderlanduose ir kuriam suteikiamos trijų mėnesių nemokamos atostogos, šiuo laikotarpiu laikomas toliau dirbančiu pagal darbo sutartį Nyderlanduose, jeigu (i) nurodytą laikotarpį tęsiasi darbo santykiai ir (ii) šis laikotarpis, taikant *Werkloosheidswet* (Nyderlandų nedarbo įstatymas), laikomas laikotarpiu, per kurį vykdoma veikla pagal darbo sutartį?

2 a) Kokie teisės aktai pagal Reglamentą Nr. 1408/71 laikomi taikytinais, jeigu šis darbuotojas per nemokamas atostogas kitoje valstybėje narėje dirba pagal darbo sutartį?
   b) Ar atsakymui į pateiktą klausimą svarbu tai, kad atitinkamas asmuo du kartus paskesniais metais ir po vieną kartą kiekvienus toliau ėjusius trejus metus maždaug nuo vienos iki dviejų savaičių pagal darbo sutartį dirbo toje pačioje kitoje valstybėje narėje, nors jam nebuvo suteiktos nemokamos atostogos Nyderlanduose?“

Dėl prejudicinių klausimų

14 Savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad asmuo, kuris gyvena ir dirba pagal darbo sutartį vienos valstybės narės teritorijoje ir kuris trims mėnesiams išeina nemokamų atostogų ir dirba pagal darbo sutartį kitos valstybės narės teritorijoje, pagal šią nuostatą turi būti laikomas paprastai dirbančiu pagal darbo sutartį dviejų valstybių narių teritorijoje.

15 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Reglamento Nr. 1408/71 II antraštinės dalies, kurioje yra 14 straipsnio 2 dalis, nuostatos, remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, sudaro išsamią ir vientisą įstatymų kolizijos taisyklių sistemą, kuria siekiama užtikrinti, kad Europos Sąjungoje judantiems darbuotojams būtų taikoma tik vienos valstybės narės socialinės apsaugos sistema, siekiant užkirsti kelią kelių valstybių narių teisės aktų taikymui ir iš to galintiems kilti sunkumams (2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe*, C-115/11, EU:C:2012:606, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

16 Šiuo tikslu Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies a punkte įtvirtintas principas, kad valstybės narės teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikomi tos valstybės teisės aktai, net jeigu jis gyvena kitos valstybės narės teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe*, C-115/11, EU:C:2012:606, 30 punktą).

17 Tačiau šis principas suformuluotas „laikantis [Reglamento Nr. 1408/71] 14–17 straipsnių“. Iš tikrųjų tam tikromis ypatingomis situacijoms dėl šio reglamento 13 straipsnio 2 dalies a punkte numatytos bendros taisyklės neriboto taikymo tiek darbuotojai, tiek darbdaviai ir socialinės apsaugos įstaigos galėtų patirti administracinių sunkumų, užuot jų išvengę, o dėl tokių sunkumų asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, galėtų būti trukdoma pasinaudoti laisvu judėjimu (2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe*, C-115/11, EU:C:2012:606, 31 punktas).

18 Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktyje numatyta, kad paprastai dviejų ar daugiau valstybių narių teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikomi valstybės narės, kurios teritorijoje jis gyvena, teisės aktai, jeigu dalis jo veiklos atliekama šios valstybės narės teritorijoje.

19 Iš šios nuostatos, kuria nukrypstama nuo bendros taisyklės dėl sąsajos su darbo valstybe nare, matyti, kad jos taikymas siejamas su sąlyga, kad suinteresuotasis asmuo turi paprastai dirbti pagal darbo sutartį dviejose ar daugiau valstybių narių.

20 Todėl situacija, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, į Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunkčio taikymo sritį gali pateikti tik tuomet, jeigu atitinkamas asmuo, kuriam jo darbdavys suteikia kelių mėnesių nemokamas atostogas ir kuris išlaiko darbo santykius, per šias atostogas gali būti laikomas dirbančiu pagal darbo sutartį, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, valstybėje narėje, kurios teritorijoje šios atostogos paimtos.

21 Šiuo klausimu reikia nurodyti, kad Teisingumo Teismas dėl darbo santykių sustabdymo per vaikų priežiūros atostogas konstatavo, kad asmuo yra „darbuotojas“, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 1408/71, jei yra apdraustas privalomuoju arba neprivalomuoju draudimu bent nuo vienos rizikos pagal bendrąją ar specialiąją socialinės apsaugos sistemą, numatytą šio reglamento 1 straipsnio a punkte, neatsižvelgiant į darbo santykių buvimą (2005 m. birželio 7 d. Sprendimo *Dodl ir Oberhollenzer*, C-543/03, EU:C:2005:364, 34 punktas).

22 Be to, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad nors Reglamento Nr. 1408/71 II antraštinės dalies nuostatos, skirtingai nuo išdėstytųjų I antraštinėje dalyje, skirtos asmenims, kurie dirba pagal darbo sutartį arba savarankiškai, o ne darbuotojams, kurie dirba pagal darbo sutartį arba savarankiškai,

siekiant logiško ir nuoseklaus šio reglamento taikymo asmenims srities ir įstatymų kolizijos taisyklių sistemos aiškinimo reikalaujama nagrinėjamas šio reglamento II antraštinės dalies sąvokas aiškinti atsižvelgiant į jo 1 straipsnio a punkte nustatytas apibrėžtis (šiuo klausimu žr. 1997 m. sausio 30 d. Sprendimo *Jaeck*, C-340/94, EU:C:1997:43, 22 punktą ir 1997 m. sausio 30 d. Sprendimo *Hervein ir Hervillier*, C-221/95, EU:C:1997:47, 20 punktą).

23 Todėl, kadangi darbuotojas laikomas dirbančiu pagal darbo sutartį ar savarankiškai, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 1408/71, remiantis nacionaline socialinės apsaugos sistema, kuriai priklauso darbuotojas, „darbas pagal darbo sutartį“ ir „savarankiškas darbas“, kaip jie suprantami pagal Reglamento Nr. 1408/71 II antraštinę dalį, laikytini tokiu darbu pagal teisės aktus, taikomus socialinės apsaugos srityje valstybėje narėje, kurios teritorijoje šis darbas atliekamas (šiuo klausimu žr. 1997 m. sausio 30 d. Sprendimo *Jaeck*, C-340/94, EU:C:1997:43, 23 punktą ir 1997 m. sausio 30 d. Sprendimo *Hervein ir Hervillier*, C-221/95, EU:C:1997:47, 21 punktą).

24 Be to, kadangi asmuo išlaiko pagal darbo sutartį dirbančio darbuotojo statusą nemokamų atostogų, kurias jam suteikė darbdavys, laikotarpiu, galima manyti, kad šis asmuo dirba pagal darbo sutartį, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1408/71 II antraštinę dalį, nepaisant to, kad šiuo apibrėžtu laikotarpiu sustabdytas pagrindinių įsipareigojimų, kylančių iš šių darbo santykių, vykdymas.

25 Taigi tokioje situacijoje, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai socialinės apsaugos srityje taikomuose teisės aktuose, kaip nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, numatyta, kad asmuo, kuris išeina kelių mėnesių nemokamų atostogų, bet toliau dirba pagal darbo sutartį šiuo atostogų laikotarpiu, šiuo laikotarpiu laikomas dirbančiu pagal darbo sutartį, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1408/71 II antraštinę dalį, valstybėje narėje, kurios teritorijoje šios atostogos paimtos.

26 Darant tokią prielaidą, kai atitinkamas asmuo šiuo laikotarpiu dirba pagal darbo sutartį kitos valstybės narės teritorijoje, jo situacija gali patekti į Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunkčio taikymo sritį, jeigu šios valstybės narės teritorijoje atliekamas darbas yra įprastas ir didelės apimties (šiuo klausimu žr. šios dienos Sprendimo *X*, C-570/15, 19 punktą).

27 Siekiant įvertinti šios valstybės narės teritorijoje šiuo laikotarpiu dirbamo darbo įprastą pobūdį ir didelę apimtį, pirmiausia reikia atsižvelgti į darbo laikotarpių trukmę ir darbo pagal darbo sutartį pobūdį, apibrėžtus sutartiniuose dokumentuose, ir prireikus dirbamo darbo realumą (šiuo klausimu žr. šios dienos Sprendimo *X*, C-570/15, 21 punktą).

28 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar atitinkamo asmens darbas trijų mėnesių laikotarpiu, nurodytu pagrindinėje byloje, Austrijoje pagal darbo sutartį yra įprastas ir didelės apimties; tai, kad šis asmuo tokį darbą dirbo ar jo nedirbo po šio laikotarpio, neturi reikšmės šiuo klausimu.

29 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti: Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad asmuo, kuris gyvena ir dirba pagal darbo sutartį vienos valstybės narės teritorijoje ir kuris trims mėnesiams išeina nemokamų atostogų ir dirba pagal darbo sutartį kitos valstybės narės teritorijoje, pagal šią nuostatą turi būti laikomas paprastai dirbančiu pagal darbo sutartį dviejų valstybių narių teritorijoje, jeigu, pirma, pagal pirmosios valstybės narės teisės aktus socialinės apsaugos srityje šiuo atostogų laikotarpiu jis laikomas dirbančiu pagal darbo sutartį ir, antra, antrosios valstybės narės teritorijoje dirbamas darbas yra įprastas ir didelės apimties, o tai turi patikrinti prašymą prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

30 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 ir iš dalies pakeisto 2008 m. birželio 17 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 592/2008, 14 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad asmuo, kuris gyvena ir dirba pagal darbo sutartį vienos valstybės narės teritorijoje ir kuris trims mėnesiams išeina nemokamų atostogų ir dirba pagal darbo sutartį kitos valstybės narės teritorijoje, pagal šią nuostatą turi būti laikomas paprastai dirbančiu pagal darbo sutartį dviejų valstybių narių teritorijoje, jeigu, pirma, pagal pirmosios valstybės narės teisės aktus socialinės apsaugos srityje šiuo atostogų laikotarpiu jis laikomas dirbančiu pagal darbo sutartį ir, antra, antrosios valstybės narės teritorijoje dirbamas darbas yra įprastas ir didelės apimties, o tai turi patikrinti prašymą prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Parašai.